

Zpráva o šetření ve věci průtahů v řízení o zvýšení výživného

Dne 4. dubna 2019 jsem obdržel podnět paní A., bytem xxx (dále také „stěžovatelka“). Stěžovatelka rozporovala průtahy v řízení ve věci zvýšení výživného vedeném pod sp. zn. 23 P 64/2012 u Městského soudu v Brně (dále také „městský soud“).

Vyřízení podnětu jsem se ujal já, neboť veřejná ochránkyně práv Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., využila svého oprávnění převést na mě některé oblasti své působnosti, mezi které patří i státní správa soudů.

A. Shrnutí závěrů

Zjistil jsem, že místopředsedkyně Městského soudu v Brně JUDr. Lidmila Adlerová (dále také „místopředsedkyně soudu“) **pochybila, když stížnost na průtahy v řízení** ve věci péče o nezletilou ze dne 7. června 2018 **shledala nedůvodnou**:

- Při jakékoli činnosti týkající se dítěte musí být předním hlediskem jeho nejlepší zájem. Nejlepší zájem dítěte proto musí být jako přední hledisko zohledněn i při vyřizování stížností na průtahy v řízeních týkajících se nezletilých. Místopředsedkyně soudu shledala stížnost na průtahy v řízení zahájeném dne 27. března 2015 nedůvodnou. Mám za to, že v důsledku řady dílčích průtahů měla být stížnost po přihlédnutí k naléhavosti řízení a nejlepšímu zájmu dítěte shledána důvodnou (podrobněji viz část C.1).

Orgány státní správy soudu pochybily, **když nezajistily dostatečný dohled nad plynulostí předmětného řízení**:

- V rámci státní správy soudů dbá předseda soudu na to, aby byly v soudním řízení dodržovány přiměřené lhůty a aby byla věnována zvýšená pozornost vyřizování starších nedodělků, v občanském soudním řízení zejména agendě opatrovnické. V případě dlouhotrvajících soudních řízení týkajících se péče o nezletilé by měly orgány státní správy o plynulost řízení projevovat aktivní zájem a provádět dohled kontrolou spisů v pravidelných intervalech. K soudnímu dohledu bylo přistoupeno až po čtyřech letech od zahájení řízení. Tím došlo k porušení povinností spojených s dohledovou činností (podrobněji viz část C.2).

B. Skutková zjištění

B.1 Stížnost na průtahy a návrh na určení lhůty

Stěžovatelka podala dne 27. března 2015 návrh na zahájení řízení o zvýšení výživného na svou nezletilou dceru. Předmětné řízení nebylo doposud ukončeno. Dne 7. června 2018 se stěžovatelka se stížností na průtahy obrátila na Městský soud v Brně. Místopředsedkyně soudu shledala stížnost nedůvodnou.¹ Přihlédla k přehledu úkonů (viz níže). Místopředsedkyně zdůraznila, že v dané věci soud vedl řízení ve více věcech,

1 Odpověď ze dne 8. srpna 2018, sp. zn. St 34/2018.

a to řízení ve věci zvýšení výživného (k návrhu matky), ve věci snížení výživného (k návrhu otce), ve věci změny péče a výživného (k návrhu otce) a ve věci výchovného opatření (zahájeno bez návrhu). Věci nebyly spojeny ke společnému řízení, byly v opatrovnickém spisu, kam postupně docházely a již samotným podáním před skončením věci byly spojeny a bylo namístě je projednat společně. Pokud by soudkyně shledala, že se ke společnému projednání nehodí, bylo na jejím uvážení, zda a kterou věc vyloučí k samostatnému řízení. Pro tento postup soudkyně důvod neshledala, což je podle místopředsedkyně soudu pochopitelné. V určitém stadiu řízení bylo totiž pojmově vyloučeno, aby soudkyně oddělila změnu výživného k samostatnému řízení, jelikož nebylo zřejmé, zda nebude namístě rozhodnout o změně výchovného prostředí dítěte. Když vzal otec návrh zpět, v souladu se zásadou procení ekonomie nebylo namístě řízení oddělovat, neboť věc byla předkládána Krajskému soudu v Brně (dále také „krajský soud“) pouze k rozhodnutí o nákladech řízení a byl zde předpoklad, že spis bude brzy vrácen. Místopředsedkyně soudu zdůraznila, že oddělování věci o výživném a vytváření kopií pro dílčí spis ve spisovém materiálu čítajícím přes 900 stran znamenalo časovou prodlevu a obrovskou náročnost. V postupu soudkyně, která věc nevyloučila k samostatnému řízení, tedy nelze spatřovat průtahy.

Kromě stížnosti se stěžovatelka proti průtahům bránila i prostřednictvím návrhu na určení lhůty k procesnímu úkonu. Stěžovatelčin návrh krajský soud zamítl a² konstatoval, že postup městského soudu při vedení řízení „skutečně není koncentrovaný, efektivní a souladný s navrhovatelkou přiléhavě připomínaným ustanovením § 471 odst. 2 z. ř. s.“³ Krajský soud ale uvedl, že požadavkům stěžovatelky, tak je v návrhu zkoncipovala, nelze dát z hlediska ustanovení § 174a zákona o soudech a soudcích⁴ průchod. Zdůraznil, že navrhovatelka vnesla dne 30. srpna 2018 námitku podjatosti, o které nebylo doposud rozhodnuto. Do doby rozhodnutí o námitce podjatosti smí soud činit jen takové úkony, které nesnesou odklad. Mezi takový úkon nepatří nařízení jednání nebo vydání rozhodnutí. Krajský soud kritizoval, že soudkyně nepředložila námitku podjatosti společně s odvoláním, přičemž pokud tak učiní nyní (v té době 7 měsíců od obdržení námítky), nekoncentrovaným a opožděným postupem způsobí další zbytečné průtahy v řízení. V závěru krajský soud uvedl, že způsob vedení spisu je rozporný s příslušnou instrukcí.⁵ Poukázal na to, že je nepochopitelné, že realizace doručení rozhodnutí krajského soudu do datových schránek právních zástupců trvá 5 týdnů, proč je spis v neskončené věci prioritně půjčován jinému soudu. Zřejmé nejasnosti v manipulaci se spisem a závady v plynulosti řízení krajský soud označil za „naprosto nepochopitelné, nepřijatelné, až trestuhodné“ a uvedl, že vyžadují řádné prověření a případné řešení ze strany orgánů státní správy soudů.

Stěžovatelka rozporuje způsob vyřízení stížnosti a namítá řadu dílčích pochybení. Je přesvědčena, že v řízení, které má pro ni i s ohledem na zdravotní postižení dcery

2 Usnesení ze dne 3. dubna 2019, sp. zn. 61 UL 11/2019.

3 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

4 Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

5 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 87/2002-Org., k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů.

podstatný až existenční význam, dochází k nepřiměřeným průtahům a v postupu soudu, zejména v zahájení řízení ve věci uložení výchovného opatření, spatřuje diskriminaci.

B.2 Vyjádření předsedy soudu

V rámci šetření jsem požádal o vyjádření předsedu Městského soudu v Brně Mgr. Jana Sedláčka. Předseda soudu ve své odpovědi sdělil,⁶ že důvod stavu, kdy ve věci nejsou činěny úkony, by měl být stěžovatelce znám, jelikož učinila podání, které nasvědčovalo námitce podjatosti soudkyně JUDr. Jindry Kružíkové. V době odpovědi byly činěny kroky k odstranění vad podání. Předseda soudu se ztotožnil se závěry místopředsedkyně soudu při vyřizování stížnosti a plně na ně odkázal. Uvedl, že byt v průběhu práce se spisem k některým drobným pochybením došlo (byly přehlédnuty námitky podjatosti znalkyně, v jednom případě bylo omylem doručeno předchozí znalkyni), stížnost byla vyřízena odpovídajícím způsobem.

U celkové délky řízení považuje za nepochybné, že byla dalece překročena doba plynoucí z § 471 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních. S tím se ale soudkyně nepochybně vypořádá v odůvodnění rozhodnutí. Zdůraznil, že řízení o zvýšení výživného nebylo jediným předmětem řízení a soud se musel vypořádat s obrovským množstvím listinných důkazů. V průběhu řízení se měnila osoba znalce a účastníci řízení mnohdy znesnadňovali postup soudu ve věci (k tomu jako příklad uvedl podání matky, kterými předkládala rozsáhlý listinný důkazní materiál nebo námitku podjatosti znalkyně). Vyloučení návrhu na zvýšení výživného se jeví v situaci, kdy nebylo zřejmé, zda nedojde ke změně výchovného prostředí, zcela nevhodné a nelogické. Od 15. března 2018, kdy je řízení ve věci zvýšení výživného jediným předmětem řízení, bylo řešeno odvolání matky, následně byl spis krátce zapůjčen Obvodnímu soudu pro Prahu 2. Poté byl Krajským soudem v Brně řešen návrh matky na určení lhůty. Po vrácení spisu se soudkyně skrz úkony vyššího soudního úředníka věnuje matčině námitce podjatosti, v jejímž důsledku nemohla doposud nařídit jednání.

Předseda soudu mě rovněž informoval o založení dohledového spisu, v rámci kterého bude postup ve věci pravidelně sledován. Poprvé měla být věc předložena místopředsedkyni soudu k dohledu na začátku června 2019.

B.3 Přehled úkonů v řízení

Z veškerých podkladů šetření lze stručně shrnout průběh řízení (s důrazem na řízení ve věci zvýšení výživného) následujícím způsobem.

Řízení o zvýšení výživného otci na nezletilou bylo k návrhu matky **zahájeno dne 27. března 2015**. Dne 2. června 2015 došlo vyjádření otce s jeho návrhem na snížení výživného. První jednání ve věci proběhlo dne 2. září 2015. Jednání bylo odročeno za účelem výslechu otce a čtení listin. Další jednání dne 9. prosince 2015 bylo z důvodu doručení podání matky s přílohami čítajícími cca 70 listů den před jednáním odročeno na 17. února 2016. Dne 10. února 2016 doručila matka soudu změnu návrhu na zvýšení výživného. Dne 11. února 2016 došel soudu podnět příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále také „OSPOD“) na zahájení řízení o výchovném opatření. Řízení o výchovném

⁶ Vyjádření ze dne 17. května 2019, sp. zn. Spr 501/2019.

opatření bylo zahájeno bez návrhu dne 12. února 2016.⁷ Při třetím jednání dne 17. února 2016 vnesl otec do protokolu návrh na změnu péče a stanovení výživného matce. Jednání bylo k novému předmětu řízení odročeno na 25. května 2016. Z důvodů na straně soudkyně bylo jednání přechočeno na 30. května 2016. Na jednání se stěžovatelka nedostavila. Z vyřízení stížnosti vyplývá, že se tak stalo bez omluvy. Stěžovatelka však dokládá, že z důvodu změny právního zastoupení doručil právní zástupce dne 25. května 2016 plnou moc, vyjádření matky a na samostatném listu i omluvu z jednání a žádost o odročení (list číslo 542, podle doručky dodáno do datové schránky dne 26. května 2016). Další jednání proběhlo dne 10. srpna 2016, z důvodu vad v právním zastoupení ale bylo odročeno na 24. října 2016. Při jednání vzal otec zpět návrh na svěření nezletilé do péče a stanovení výživného matce. Řízení bylo odročeno na neurčito za účelem jmenování znalce.

V listopadu 2016 bylo **zastaveno řízení ve věci svěření do péče zahájené k návrhu otce**⁸ a po obdržení otázek na znalce od strany byla jmenována znalkyně. V únoru 2017 byla znalkyně vyloučena z provedení znaleckého posudku (po námitce podjatosti matky a následné žádosti znalkyně o vyloučení). Na začátku dubna 2017 byla jmenována nová znalkyně. Po jmenování znalkyně podala matka návrh na předběžné opatření o zvýšení výživného, které soud zamítl.⁹ Jeho rozhodnutí potvrdil v srpnu 2017 odvolací soud.¹⁰ Znalecký posudek dodala znalkyně po urgenci v listopadu 2017.

Usnesením ze dne 7. února 2018¹¹ bylo **zastaveno řízení o výchovném opatření**, jelikož odpadl důvod vedení řízení (opatrovník vzal svůj návrh v návaznosti na závěry znaleckého posudku zpět). Proti uvedenému rozhodnutí podala stěžovatelka dne 13. března 2018 odvolání, které směřovalo proti výroku o nákladech řízení. Krajský soud na konci června 2018 rozhodnutí Městského soudu v Brně ve výroku o odvolání zrušil¹² a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V srpnu 2018 městský soud opětovně rozhodl o nákladech řízení.¹³ Dne 30. srpna 2018 obdržel městský soud proti uvedenému usnesení další odvolání matky. Následně byl spis opětovně předložen krajskému soudu k rozhodnutí o odvolání. O odvolání rozhodl krajský soud v lednu 2019 tak, že rozhodnutí městského soudu potvrdil.¹⁴ Následně byl spis dne 11. února 2019 na žádost zapůjčen Obvodnímu soudu pro Prahu 2 (žádost ze dne 15. listopadu 2018).¹⁵ Spis byl dne 11. března 2019 vyžádán zpátky a byl vrácen dne 18. března 2019.

7 Usnesení Městského soudu v Brně ze dne 12. února 2016, čj. 23 P 64/2012-.

8 Usnesení ze dne 11. listopadu 2016, čj. 23 P 64/2012-637.

9 Usnesení Městského soudu v Brně ze dne 19. května 2017, čj. 23 P 64/2012-674.

10 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. srpna 2017, čj. 15 Co 210/2017-763.

11 Usnesení Městského soudu v Brně ze dne 7. února 2018, čj. 23 P 64/2012-863.

12 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. června 2018, čj. 16 Co 107/2018-897.

13 Usnesení Městského soudu v Brně ze dne 10. srpna 2018, čj. 23 P 64/2012-910.

14 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. prosince 2018, čj. 16 Co 334/2018-929.

15 K řízení o náhradu škody vedenému u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 31 C 162/2018. Řízení bylo zahájeno na základě žaloby matky dne 12. srpna 2018.

V době vyjádření předsedy soudu byly činěny úkony týkající se návrhu matky na vyloučení soudkyně. Soud návrh obdržel dne 30. srpna 2018. Usnesením ze dne 10. května 2019 vyzval soud stěžovatelku k přesnější specifikaci námitky ve lhůtě 15 dnů.

C. Právní hodnocení

V šetření jsem se zaměřil na to, zda je řízení zatíženo průtahy, na způsob vyřízení stížnosti a případné využití soudního dohledu jakožto nástrojů státní správy soudů, které mají zajistit plynulý průběh řízení bez zbytečných průtahů. Pro tyto účely jsem si vyžádal kopii příslušného stížnostního spisu, výše zmíněné vyjádření předsedy soudu. Pověřená pracovnice Kanceláře veřejného ochránce práv rovněž nahlédla do spisu sp. zn. 23 P 64/2012.

C.1 Stížnost na průtahy

C.1.1 Obecné principy vyřizování stížnosti na průtahy

Úkolem předsedy či místopředsedy soudu je dbát na to, aby v řízení nedocházelo ke zbytečným průtahům.¹⁶ Při posuzování stížnosti na průtahy v řízení se musí důsledně a přesvědčivě vypořádat s tím, zda nedochází k průtahům v řízení. V některých případech se musí současně zabývat otázkou plynulosti a efektivnosti procesního postupu rozhodujícího soudce, tj. posoudit, zda všechny úkony soudu míří k včasnému vydání rozhodnutí.¹⁷ Předseda a místopředseda soudu by při vyřizování stížnosti rovněž měli dodržovat principy dobré správy, zejména principy přiléhavosti a přesvědčivosti a princip vstřícnosti.¹⁸

Při vyřizování stížnosti musí vzít předseda nebo místopředseda soudu do úvahy i předmět řízení. Jak přímo stanoví zákon, „[v]e věcech péče soudu o nezletilé rozhoduje soud s největším urychlením“.¹⁹ Úmluva o právech dítěte současně stanoví, že zájem dítěte **musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí**.²⁰ To znamená, že „**nejlepší zájem dítěte má být mezi jinými zájmy zvažován na prvním místě a má mu být dán větší význam než jiným zájmům** [...]“.²¹ Zohledňování nejlepšího zájmu dítěte se přitom nepromítá pouze do hmotněprávní roviny rozhodování. Vyplyvají z něj i procesní požadavky.²² Jedním z procesních požadavků plynoucích z čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech

16 Viz § 127 odst. 2 zákona o soudech a soudcích.

17 Viz zpráva veřejného ochránce práv o šetření ze dne 6. listopadu 2017, sp. zn. 5839/2016/VOP; dostupné z <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/6094>.

18 Viz <https://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/principy-dobre-spravy/> a závěry mých předchozích šetření, viz např. zpráva o šetření ze dne 21. listopadu 2011, sp. zn. 3173/2011/VOP; dostupné z <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/2450>.

19 Ustanovení § 471 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních.

20 Článek 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

21 Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011.

22 Viz náleze Ústavního soudu ze dne 12. července 2017, sp. zn. I. ÚS 1737/16, odst. 55.

dítěte je požadavek na co **nejrychlejší ukončení řízení a na jeho prioritizaci**.²³ **Hledisko nejlepšího zájmu dítěte tak musí být jako přední hledisko zohledněno i při vyřizování stížnosti na průtahy.**

C.1.2 Hodnocení vyřízení stížnosti

Ke způsobu vyřízení stížnosti v předmětné věci v první řadě uvádím, že při vyřízení stížnosti došlo k překročení standardní měsíční lhůty stanovené pro vyřízení zákonem o soudech a soudcích.²⁴ V této skutečnosti ale nespátřuji pochybení, jelikož k prodloužení lhůty, o kterém byla stěžovatelka řádně vyrozuměna, došlo z důvodu absence kmenového spisu. Zákon přímo počítá s možností prodloužení lhůty v případě, že v jejím průběhu nelze zajistit podklady potřebné pro vyřízení stížnosti.²⁵ Byť jsem přesvědčen, že za určitých podmínek lze stížnost na průtahy vyřídít i v případě absentujícího spisu, v tomto případě sledávám prodloužení lhůty pro vyřízení stížnosti opodstatněné.

Oceňuji, že součástí odpovědi je podrobný přehled úkonů a místopředsedkyně soudu v odůvodnění hodnocení průběhu řízení reaguje i na konkrétní stěžovatelčiny námitky. Nemohu se však ztotožnit se závěrem spočívajícím v nedůvodnosti stížnosti a konstatování neexistence průtahů. Jsem přesvědčen, že **způsob vyřízení stížnosti neodpovídá principu naléhavosti řízení a principu nejlepšího zájmu dítěte** jakožto předního hlediska při jakékoli činnosti týkající se dítěte.

Ve shodě s hodnocením Krajským soudem v Brně se mi postup při vedení řízení jeví **nekoncentrovaný a neefektivní**.²⁶ Je zřejmé, že řízení o výživném nebylo jediným předmětem řízení. Rozumím rovněž vysvětlení místopředsedkyně soudu, že soud věci nespojoval ke společnému řízení. Ke spojení došlo již samotným podáním před skončením věci a bylo namístě je projednat společně. Způsobů spojení věcí je vícero a ke spojení věcí tak nemusí dojít pouze na základě rozhodnutí soudu.²⁷ V případě spojení věcí může soudce některou věc vyloučit k samostatnému řízení, pokud se ke spojení nehodí nebo odpadnou důvody, pro které byly spojeny.²⁸ Chápu, že v době, kdy nebylo zřejmé, zda nebude namístě rozhodovat o změně výchovného prostředí, považovala soudkyně společné projednání za legitimní. Zásadně se ale **neztotožňuji s vysvětlením**, že po rozhodnutí o zastavení řízení o výchovném opatření, kdy byla věc předkládána pouze k rozhodnutí o nákladech řízení, by oddělování věci o výživném a vytváření kopií pro dílčí spis

23 Obecný komentář č. 14 Výboru pro práva dítěte ze dne 29. 5. 2013, o právu dítěte na to, aby jeho nejlepší zájmy byly předním hlediskem, bod 93 (General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration;

dostupné z https://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf).

24 Viz § 173 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

25 Ustanovení § 173 odst. 2 zákona o soudech a soudcích stanoví: „Lhůtu stanovenou v odstavci 1 lze překročit jen tehdy, nelze-li v jejím průběhu zajistit podklady potřebné pro vyřízení stížnosti. O tom, že stížnost nelze vyřídít ve stanovené lhůtě, musí být stěžovatel písemně vyrozuměn.“

26 Usnesení Krajského soudu ze dne 3. dubna 2019, sp. zn. 61 UL 11/2019.

27 Srov. DRÁPAL, Ljubomír et al. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 764.

28 Ustanovení § 112 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb. občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále také „o. s. ř.“).

ve spisovém materiálu čítajícím přes 900 stran znamenalo časovou prodlevu a enormní časovou náročnost. Zájem dítěte se jakožto přední hledisko musí promítat do jakékoli činnosti týkající se dětí. Musí být tedy zohledněn i při vyřizování stížnosti. Jsem přesvědčen, že **pokud při úvaze o pořízení kopie spisu vyvažujeme zájem dítěte jakožto přední hledisko a případné dopady na administrativní aparát soudu při pořizování kopie spisu, nemůže být případná časová náročnost úkonu upřednostněna.**

Pokud jde o konkrétní hodnocení průtahů v řízení, místopředsedkyně soudu pouze uzavřela, že k průtahům nedošlo. V přehledu úkonů podtržením na několika místech zdůrazňuje procesní úkony matky, které mají patrně přispět k odůvodnění závěru o neexistenci průtahů. **Uvedení samotného přehledu úkonu ale, podle mého názoru, s ohledem na naléhavost řízení danou zájmem dítěte, umocněnou zdravotním stavem nezletilé, není pro pochopení závěru o neexistenci průtahů dostatečné.** Musím konstatovat, že již do doby zahájení řízení o výchovném opatření (únor 2016), kdy byla předmětem řízení pouze výše výživného, překročila délka řízení standardní šestiměsíční lhůtu.²⁹ První jednání ve věci bylo nařídáno na začátek září, tedy po více než 5 měsících od zahájení řízení. Průtah spatřuji rovněž v období od 28. listopadu 2016, kdy byla soudu doručena námitka podjatosti znalkyně. O tom, zda je znalec vyloučen, rozhoduje v souladu s právní úpravou předseda senátu.³⁰ Námitka podjatosti matky patrně nebyla reflektována. To ve svém vyjádření nepřímo potvrdil i předseda soudu, když konstatoval, že v průběhu práce se spisem došlo k některým „drobným pochybením“, a jako příklad uvedl přehlédnutí námitky podjatosti znalkyně. Obdobně nebylo reflektováno, že znalkyně hned upozornila na nemožnost včasného doručení znaleckého posudku a žádost o případné vyloučení. Znalkyně následně požádala o vyloučení, a to v návaznosti na stěžovatelčinu námitku obsaženou ve spisu. O žádosti znalkyně o vyloučení soud rozhodl dne 17. února 2017.

Další znalkyně byla soudem ustanovena dne 6. dubna 2017, přičemž znalecký posudek byl vypracován dne 10. listopadu 2017. Z vyřízení stížnosti plyne, že znalkyně byla opakovaně urgována. Ze spisu je však zřejmé, že byla nejdříve urgována nesprávná znalkyně, která byla v únoru 2017 z vypracování znaleckého posudku vyloučena. Správné znalkyni byla urgence doručena až dne 9. listopadu 2017, tj. den před tím, než posudek dodala.

Ve vyřízení stížnosti je na několika místech patrný poukaz na důvody prodloužení řízení na straně matky a na její procesní aktivitu. Jmenovitě je poukazováno na pozdní dodání rozsáhlého podání, odmítnutí dřívějšího jednání z důvodu zdravotního stavu matky, nedostavení se matky na jednání bez omluvy, nedodržení lhůty pro zadání otázek znalci nebo poukaz na rozporování podjatosti ze strany znalce. K tomu uvádím, že jsem dlouhodobě přesvědčen, že procesní aktivitu účastníka nelze a priori považovat

29 Ustanovení § 471 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních. Uvedená lhůta byla do zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, zavedena novelou č. 296/2017 Sb., účinnou od 30. září 2017. Podle přechodných ustanovení (viz čl. IV předmětné novely) se zákon č. 292/2013 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, použije i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

30 Podle § 17 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, platí: „O tom, zda je vyloučen zapisovatel nebo jiný zaměstnanec soudu, jakož i znalec nebo tlumočník, rozhoduje předseda senátu; ustanovení § 14 odst. 1, § 15, § 15a odst. 1 a 3 a § 16 odst. 3 platí přiměřeně. Proti jeho usnesení není přípustný opravný prostředek.“

za ospravedlnění případných průtahů. Je sice nepochybné, že opakované rozhodování o procesních návrzích stran a o uplatněných opravných prostředcích se odrazí na celkové délce řízení. V tomto případě ale matka v průběhu řízení podala námitku podjatosti, návrh na předběžné opatření ve věci zvýšení výživného (proti rozhodnutí se následně odvolala) a podala odvolání proti rozhodnutí ve věci výchovného opatření, konkrétně proti výroku o nákladech řízení. Jsem přesvědčen, že tyto procesní úkony matky nemohou legitimovat v tuto chvíli **přes čtyři roky trvající** řízení ve věci nezletilé.

Co se týká poukazu na nedostavení se na jednání, matka v podnětu vysvětlila, že v důsledku rozšíření předmětu řízení byla nucena změnit právního zástupce. Ten dne 25. května 2016 doručil společně s plnou mocí a vyjádřením matky i omluvu z jednání a žádost o odročení.³¹ K poukazu na pozdě zaslané dotazy znalci pak uvádím, že jednání proběhlo dne 24. října 2016, přičemž v protokolu z jednání byla stanovena lhůta pro dodání případných otázek na znalce na dva týdny. Právní zástupce stěžovatelky zaslal dotazy na znalce dne 9. listopadu 2016. Tím překročil lhůtu o dva dny. V kontextu celého průběhu řízení a posuzování průtahů se mi jeví argumentace nedodržením lhůty o dva dny nepřipadná.

Závěrem shrnuji, že **způsob vyřízení stížnosti, podle mého názoru, opomíjí zájem dítěte, jakožto přední hledisko při jakékoli činnosti týkající se dítěte**. Považuji za nepřijatelné, aby řízení týkající se zvýšení výživného nezletilého dítěte, navíc v situaci, kdy se jedná o výživné dítěte se zdravotním postižením, které má specifické potřeby, trvalo více než čtyři roky. Jsem přesvědčen, že **v důsledku řady dílčích průtahů měla být stížnost po přihlédnutí k naléhavosti řízení a nejlepšímu zájmu dítěte jednoznačně shledána důvodnou**.

C.2 Dohled

V souladu se zákonem o soudech a soudcích dbá předseda soudu o důstojnost jednání a dodržování zásad soudcovské etiky v řízeních, vedených u okresního soudu, a **o to, aby v těchto řízeních nedocházelo ke zbytečným průtahům**.³² Soudní dohled se provádí sledováním a vyhodnocováním stavu jednotlivých druhů soudních agend, **prověrkami soudních spisů** nebo prověrkami úrovně a důstojnosti soudního jednání a dodržování zásad soudcovské etiky.³³ Předseda soudu je přitom v rámci výkonu soudního dohledu povinen věnovat **zvýšenou pozornost mimo jiné právě opatrovnické agendě**.³⁴

Na význam soudního dohledu ve věcech týkajících se péče o nezletilé upozornil i předchozí veřejný ochránce práv JUDr. Pavel Varvařovský, který zdůraznil specifický požadavek rychlosti řízení. Ten by měly mít na paměti i orgány státní správy soudu, které dohlížejí na plynulost řízení. JUDr. Varvařovský vyjádřil předpoklad, že **v případě dlouhotrvajících**

³¹ Číslo listu 542 v příslušném spisu.

³² Ustanovení § 127 odst. 2 zákona o soudech a soudcích.

³³ Viz ustanovení § 3 odst. 1 instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 87/2002-Org., k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů.

³⁴ Viz ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 87/2002-Org., k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů.

soudních řízení týkajících se péče o nezletilé budou orgány státní správy soudu **projevovat aktivní zájem** o taková řízení a budou **provádět pravidelný dohled kontrolou spisů v tříměsíčních, resp. šestiměsíčních intervalech**.³⁵ Stímto závěrem se plně ztotožňuji. Naléhavost řízení týkající se věci péče o nezletilé v kontextu zajištění nejlepšího zájmu dítěte předpokládá, podle mého názoru, **aktivní zájem o dodržení přiměřené lhůty řízení a pravidelnou kontrolu spisů**. Požadavek na přiměřenou délku řízení ve věcech péče o nezletilé se navíc promítá v zákonné šestiměsíční lhůtě,³⁶ která zakotvuje jasné referenční kritérium, které lze použít i v rámci dohledové činnosti a vytváří předpoklad pro zkoumání příčin eventuálních průtahů.³⁷

Ve vyjádření k zahájenému šetření sdělil předseda soudu, že vzhledem k délce řízení byl ke sledování věci založen dohledový spis 4/2019 (Spr 477/2019) a postup ve věci bude skrze něj pravidelně dohledován. Poprvé měla být věc po založení dohledového spisu místopředsedkyni soudu předložena na začátku června 2019. Oceňuji, že příslušné řízení je nyní předmětem dohledu, vzhledem k výše uvedeným závěrům však považuji za problematické, že k **soudnímu dohledu vedení soudu přistoupilo až v době, kdy délka řízení přesáhla čtyři roky**. Jsem přesvědčen, že s ohledem na požadavek nejlepšího zájmu dítěte mělo být uvedené řízení předmětem soudního dohledu již dávno předtím. Šetřený případ, z mého pohledu, ukazuje spíše na **pasivní přístup při výkonu dohledové činnosti**, který jde z větší části k tíži předchozího vedení soudu.

Věřím, že v případě aktivního dohledu by byly **včas identifikovány nejasnosti v manipulaci se spisem a závady v plynulosti řízení**, které i Krajský soud v Brně označuje jako „naprosto nepochopitelné, nepřijatelné až trestuhodné“.³⁸

Za zásadní problém považuji skutečnost, že k odstranění vad námitky podjatosti ze dne 29. srpna 2018 byla stěžovatelka vyzvána až dne 10. května 2019. Na dopady tohoto zcela nekoncentrovaného a opožděného postupu přitom upozorňoval v rámci rozhodnutí o návrhu na určení lhůty i Krajský soud v Brně.³⁹

Ve shodě s Krajským soudem v Brně si dále dovoluji poukázat na otázku **zapůjčení spisu** v období od února do března 2019. Touto problematikou se již v minulosti zabýval předešlý veřejný ochránce práv JUDr. Pavel Varvařovský. Dospěl k závěru, že „rozhodující soudce by měl být seznámen se svým spisem natolik, aby si v okamžiku, kdy je vyzván k doložení připojeného spisu k jinému soudu, mohl (a měl) být vědom, zda jeho obsah pro další řízení potřebuje. **Je-li spis pro další postup soudu v řízení nezbytný** a vlastní zkušenost soudce, resp. soudu, svědčí o delší časové potřebě žádajícího soudu k rozhodnutí, **pak by bylo**

35 Viz zpráva ze šetření ze dne 1. října 2012, sp. zn. 125/2012/VOP; dostupné z <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/6464>.

36 Ustanovení § 471 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních.

37 Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb., změna občanského soudního řádu a dalších zákonů, komentář k bodu č. 22 (§ 471 odst. 2); dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=987&CT1=0>.

38 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. dubna 2019, sp. zn. 61 UL 11/2019, odst. 23.

39 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. dubna 2019, sp. zn. 61 UL 11/2019, odst. 20.

vhodné uvažovat o zhotovení kopie spisu pro účely pokračování řízení v dané věci⁴⁰ (důraz doplněn). Ve shodě s ním jsem přesvědčen, že na délku řízení nemůže mít negativní vliv průběh řízení jiného, ve kterém se navíc nerozhoduje o předběžné otázce. Chápu, že pořízení kopie obdobně rozsáhlého spisu je spojeno s jistými administrativními obtížemi. Jak jsem ale uvedl výše, **v případě zohlednění nejlepšího zájmu dítěte jakožto předního hlediska musí být prioritním zájem pokračování řízení v dané věci.**

Jsem tedy přesvědčen, že v předmětné věci **nebyla důsledně naplněna povinnost dbát, aby v soudním řízení byly dodržovány přiměřené lhůty** a aby byla věnována **zvýšená pozornost vyřizování starších nedodělků v občanském soudním řízení agendě opatrovnícké.**⁴¹ Dospěl jsem proto k závěru o **pochybení** spočívajícím v nedostatečné dohledové činnosti orgánů státní správy soudu.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám předsedovi Městského soudu v Brně Mgr. Janu Sedláčkovi a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě **30 dnů** od jejího doručení **vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě.** Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatelku.

Brno 30. července 2019

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
zástupce veřejné ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

40 Zpráva o šetření ze dne 7. května 2013, sp. zn. 4981/2012/VOP; dostupné z <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/2444>.

41 Viz ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 87/2002-Org, k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů.